

Commissie Eindtermen
Accountantsopleiding

JAARVERSLAG 2011

1 januari 2011 – 31 december 2011

COMMISSIE EINDTERMEN ACCOUNTANTSOPLEIDING

INHOUDSOPGAVE

1. Verantwoording
2. Verslag van werkzaamheden
 - 2.1 Organisatie en financieel beheer
 - 2.2 Vaststellen van de eindtermen
 - 2.3 Aanwijzen theoretische opleidingen en toezicht op de eindtermen
 - 2.4 Toetsen van de praktijkstage aan de eindtermen
 - 2.5 Afgeven verklaringen van vakbekwaamheid
 - 2.6 Wetsvoorstel Wet op het accountantsberoep
3. Vooruitblik 2012
4. Jaarrekening 2011

BIJLAGEN

1. Overzicht (neven)functies leden CEA
2. Samenstelling subcommissies
3. Overzicht aangewezen opleidingen

1. Verantwoording

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (hierna CEA) is een bij wet ingesteld zelfstandig bestuursorgaan te Amsterdam en brengt jaarlijks, conform artikel 74 van de Wet op de registeraccountants (Wra), verslag uit aan de Minister van Financiën. Dit jaarverslag bevat de verantwoording van de taken en werkzaamheden van CEA en voorziet in de financiële verantwoording over het boekjaar. Het jaarverslag is opgesteld op 19 maart 2012. De jaarrekening 2011 is voorzien van een controleverklaring door Mazars Paardekooper Hoffman N.V.

Een exemplaar van dit verslag wordt ook gezonden aan het Koninklijk Nederlands Instituut van Registeraccountants en de Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten en andere stakeholders. Het jaarverslag wordt tevens beschikbaar gesteld via de website van CEA.

2. Verslag van werkzaamheden

2.1 Organisatie en financieel beheer

De commissie bestaat uit zeven leden. De commissie wordt ondersteund door een secretariaat. De medewerkers van het secretariaat hebben ook in 2011 weer een zeer belangrijke bijdrage geleverd aan de voorbereiding en uitvoering van het beleid en de taken van de commissie. Dhr. prof. dr. P. Wallage RA is per 30 september 2011 op eigen verzoek uit de commissie getreden. In zijn opvolging is voorzien met dhr. prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA, die per 1 oktober 2011 door de minister is benoemd. Per 1 oktober 2011 vervult dhr. Moesbergen AA de functie van plaatsvervangend voorzitter.

De commissie en het secretariaat zijn gehuisvest bij het Koninklijk NIVRA. De medewerkers van CEA zijn in dienst van het NIVRA en worden gedetacheerd bij de commissie. Het NIVRA is al enige tijd met het ministerie van Financiën in onderhandeling over een dienstverleningsovereenkomst die ziet op het faciliteren van het secretariaat van de CEA. Het ministerie is contractpartij, omdat CEA geen rechtspersoonlijkheid bezit en daarom zelf geen overeenkomst met het NIVRA kan sluiten. Op het moment van vaststellen van het jaarverslag was er nog geen definitieve dienstverlenings-overeenkomst beschikbaar.

Afgelopen jaar was er, op verzoek van de minister van Financiën, sprake van een mogelijke fusie tussen CEA en het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD), wat zou leiden tot gezamenlijke huisvesting. Inmiddels is duidelijk geworden dat een fusie tussen beide commissies niet meer aan de orde is. Dit betekent voor CEA dat de huisvesting bij het NIVRA wordt gecontinueerd.

Samenstelling commissie en secretariaat

De samenstelling van de commissie gedurende het verslagjaar was als volgt:

<u>Naam</u>	<u>Functie</u>	<u>Benoemingsperiode</u>
drs. L.E.H. Vredevoogd	voorzitter	1-10-2011 tot 1-10-2016
prof.dr. A. de Bos RA	lid	1-1-2010 tot 1-1-2015
mw. M. Cranendonk RA	lid	1-9-2009 tot 1-9-2014
mw. A.M. Janssen AA MFSME	lid	1-9-2009 tot 1-9-2014
M. Koestering AA	lid	1-10-2011 tot 1-10-2016
H. Moesbergen AA	lid/plv voorzitter	1-10-2011 tot 1-10-2016
prof.dr. R.G.A. Vergoossen RA	lid	1-10-2011 tot 1-10-2016
prof.dr. P. Wallage RA	lid/plv. voorzitter	1-10-2006 tot 1-10-2011

In bijlage 1 is een overzicht van de (neven)functies van de commissieleden opgenomen.

In oktober heeft de commissie besloten tot uitbreiding van de formatie van het secretariaat van 3,2 fte naar 4,0 fte. Aanleiding hiervoor is de toegenomen omvang van de werkzaamheden van de commissie, in het bijzonder het aantal opleidingen waarop toezicht wordt gehouden.

De samenstelling van het secretariaat per einde verslagjaar was als volgt:

J.P.M.J. Leerentveld RA RE	secretaris
Vacature	senior beleidsmedewerker
Vacature	(senior) beleidsmedewerker
mw. W.L.C. van Harixma thoe Slooten MSc	junior beleidsmedewerker
mw. T. Schmidt	stafmedewerker

Financieel beheer

Het kostenniveau van CEA is ten opzichte van vorig jaar gestegen met 2,5% tot € 605.063. De stijging van het kostenniveau wordt verklaard door een stijging van de bureaunkosten (met ca. € 6.000) en commissiekosten (met ca. € 8.000) en een verlaging van de overige lasten (met ca. € 4.000).

De kosten ad € 605.063 blijven ruim beneden de begroting (€ 772.500), omdat vanwege een herziening van het toezichtkader minder toezichtactiviteiten zijn uitgevoerd. De bureaunkosten blijven achter bij de begroting omdat de formatie gedurende het jaar niet volledig bezet is geweest. Voorts blijven de overige lasten beduidend beneden de begroting, vooral vanwege lagere advieskosten.

2.2 Vaststellen van de eindtermen

2.2.1 Inleiding

CEA stelt overeenkomstig artikel 56 Waa respectievelijk artikel 69 Wra eindtermen vast voor zowel de theoretische opleiding als de praktijkstage¹. De eindtermen dienen als referentiekader voor de bachelor- en masteropleidingen, de postinitiële opleidingen en de praktijkopleidingen. Op grond van artikel 4 van het Besluit accountantsopleiding van 28 juni 2006 stelt CEA tevens eindtermen vast die betrekking hebben op het examen Nederlands recht voor deskundigen met een buitenlands getuigschrift.

2.2.2 Eindtermen theoretische accountantsopleiding

Bij het vaststellen van de nieuwe theoretische eindtermen in 2007 heeft CEA aangekondigd dat er na circa vijf jaar een grondige herziening van deze eindtermen zou volgen. Reden hiervoor is dat bij het vaststellen van de huidige eindtermen - bewust - is aangesloten bij de opleidingseisen zoals die al van kracht waren. Gegeven de veranderingen in het beroep, het hoger onderwijs en het nieuwe wettelijke kader, start CEA in 2012 een traject dat moet leiden tot een herziening van de eindtermen. Daartoe heeft CEA in 2011 een adviescommissie ingesteld die, onder voorzitterschap van prof.dr. R.J.M. Dassen RA, als kwartiermaker zal fungeren en CEA zal adviseren over de vakbekwaamheidseisen die in de toekomst aan accountantsopleidingen moeten worden gesteld.

Zoals ieder jaar zijn per 1 september 2011, op advies van de Commissie Onderhoud Eindtermen, de eindtermen aangepast aan de laatste ontwikkelingen in het beroep, de vakgebieden en regelgeving.

2.2.3 Eindtermen praktijkstage

Per 1 september 2011 zijn de nieuwe, gemeenschappelijke eindtermen voor de praktijkopleiding tot Accountant-Administratieconsulent en registeraccountant van kracht geworden. Met de implementatie van deze eindtermen eindigt de overgangsregeling zoals die in 2009 in het leven is geroepen. De eindtermen hebben een looptijd tot 1 september 2015. De eindtermen die sinds 1 september van kracht zijn, zijn inhoudelijk voor de AA- en RA-opleiding gelijk, maar kennen nog wel een verschil in kwantitatieve eisen. Als de controlebevoegdheid die aan beide accountantstitels is verbonden ook in de toekomst gelijk blijft, dan wil CEA vanaf 2015 ook de kwantitatieve eisen wat betreft de eindtermen voor de praktijkopleidingen uniformeren.

2.2.4. Simulatieopdrachten praktijkopleiding AA

Omdat AA-trainees in de praktijk steeds moeilijker kunnen voldoen aan de eindtermen voor controleopdrachten, heeft de Raad voor de Praktijkopleiding CEA verzocht om simulatieopdrachten toe te staan ter vervanging van praktijkervaring. CEA heeft hiermee ingestemd en voorwaarden verbonden aan zowel de ontwikkeling van simulatieopdrachten als de uitvoering daarvan. De mogelijkheid van simulatieopdrachten geldt in beginsel uitsluitend voor de looptijd van de huidige eindtermen voor de praktijkopleiding, te weten tot 1 september 2015.

¹ De wet spreekt van praktijkstage, maar in de praktijk wordt veelal de term praktijkopleiding gebruikt, die daarom in dit jaarverslag verder gehanteerd wordt.

De ontwikkeling van simulatieopdrachten is goed verlopen en CEA heeft eind 2011, mede op basis van de ervaringen van een pilot, het groene licht gegeven voor het gebruik van simulatieopdrachten in de praktijkopleiding AA. De uitvoering van simulatieopdrachten door AA-trainees moet aan dezelfde eisen voldoen als de uitvoering van reguliere controleopdrachten in de praktijk. De toelating tot simulatieopdrachten, de uitvoering daarvan en de beoordeling of aan de eindtermen is voldaan, verschillen dan ook niet van de uitvoering van controleopdrachten in de praktijk. De Raad voor de Praktijkopleiding van de NOvAA is verantwoordelijk voor de uitvoering van de praktijkopleiding voor AA-trainees, zowel voor de reguliere praktijkopleiding, als voor simulatieopdrachten als onderdeel hiervan. Het toezicht door CEA op de uitvoering van simulatieopdrachten, als onderdeel van het toezicht op de praktijkopleiding, is gelijk aan dat bij reguliere controleopdrachten. In het begin zal het toezicht door CEA op de uitvoering van de simulatieopdrachten intensiever zijn.

2.3 Aanwijzen theoretische opleidingen en toezicht op de eindtermen

2.3.1 Nieuw toezichtkader

In 2010 heeft CEA haar toezicht op de theoretische opleidingen geëvalueerd en een project gestart om het toezichtkader voor het aanwijzen van opleidingen te herzien. Dat heeft in het voorjaar van 2011 geresulteerd in het vaststellen van nieuwe beleidsregels en een vernieuwd toezichtkader. Het nieuwe toezichtkader gaat uit van een risicogerichte en thematische aanpak, waardoor de intensiteit van het toezicht in de toekomst ook niet meer voor alle opleidingen gelijk zal zijn. De maximale duur van de aanwijzing is verruimd van vier naar zes jaar. Dat betekent dat de frequentie van een aanwijzing - indien een opleiding voor de maximale duur van zes jaar wordt aangewezen - minder wordt dan onder het oude stelsel het geval was. Hierdoor vermindert de administratieve lastendruk voor opleidingen. Tussen twee aanwijzingen monitort CEA de ontwikkelingen en risico's bij een opleiding via het instrument van een Quick Scan.

De nieuwe beleidsregels met het vernieuwde toezichtkader vormden de basis voor de aanwijzingsprocedure van de RA-opleidingen in 2011. Daartoe is eerst een pilot uitgevoerd bij de Post Master Accountancy opleiding van de Universiteit van Amsterdam (UvA). De pilot is begin 2011 afgerond en de ervaringen zijn meegenomen bij de aanwijzingsprocedure van de andere RA-opleidingen in 2011.

2.3.2 Aanwijzen opleidingen

Eind 2011 zijn alle Nederlandse RA-opleidingen opnieuw aangewezen. De opleidingen hebben de aanwijzingsprocedure doorlopen op basis van het nieuwe toezichtkader. De nieuwe aanpak heeft - hoewel zeer arbeidsintensief - zijn vruchten afgeworpen. De bevindingen per opleiding zijn niet openbaar. Per opleiding heeft CEA haar bevindingen teruggekoppeld en zal zij de follow-up daarvan bewaken. De commissie heeft ook een aantal algemene bevindingen geconstateerd die relevant zijn voor het gehele veld.

Zo constateert de commissie een tendens tot (concurrentie op) intensivering van het onderwijs en verkorting van de nominale studieduur. CEA ziet hierin risico's voor de kwaliteit van de opleidingen en vindt dat opleidingen beter kunnen investeren in een verlaging van de gemiddelde effectieve studieduur dan in een verlaging van de nominale studieduur.

Voorts signaleert de commissie een dreigend tekort aan praktijkhoogleraren bij de opleidingen. Verschillende opleidingen hebben nu al moeite met de invulling van (aankomende) vacatures van praktijkhoogleraren. Een gemeenschappelijke aanpak van opleidingen, kantoren en beroepsorganisatie om de aanwas van praktijkhoogleraren te bevorderen is daarom gewenst.

Naar studenten toe zijn de opleidingen nog onvoldoende transparant over de kwaliteit en resultaten van hun opleiding. In de voorlichting naar studenten zou hier specifiek aandacht aan besteed moeten worden, zodat studenten een weloverwogen studiekeuze kunnen maken. Publicatie van kwaliteitsinformatie en resultaten (rendementsgegevens,

gemiddelde effectieve studieduur, slagingspercentages, uitkomsten evaluaties, e.d.) stimuleert opleidingen om hun kwaliteit blijvend goed te borgen. Tot slot heeft de commissie opmerkelijke verschillen geconstateerd in opzet en inhoud van de premaster- en schakelprogramma's voor studenten met een HBO-vooropleiding. Deze programma's gelden voor toelating tot de masteropleiding die voorafgaat aan de postmaster RA-opleiding, en behoren daarom niet tot de primaire focus van CEA. De commissie heeft daar nog niet voldoende informatie over verzameld om tot een oordeel te komen. In 2012 zal, in samenspraak met de RA-opleidingen verenigd in de Permanente Werkgroep Accountancy, hier nader onderzoek naar worden gedaan. De procedures voor instroom en uitstroom van studenten bij opleidingen voldeden niet altijd aan de daaraan te stellen eisen. Daarom heeft CEA specifieke beleidsrichtlijnen hiervoor vastgesteld, die opleidingen kunnen helpen bij het versterken en borgen van de noodzakelijke procedures.

De situatie rondom de RA-opleiding op Curaçao blijft lastig. In februari 2009 heeft de CEA een aanwijzing verstrekt aan de accountantsopleiding van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA), die in samenwerking met Curises werd verzorgd. Omdat de samenwerking per 1 november 2008 is beëindigd, is ook de aanwijzing begrensd tot die studenten die voor 1 november 2008 aan de opleiding waren begonnen. Praktisch gezien kunnen nieuwe studenten op Curaçao sindsdien geen RA-opleiding meer volgen die over een aanwijzing beschikt van CEA.

UNA en Curises ontplooiën beide activiteiten om tot een nieuwe RA-opleiding te komen. Inbreng vanuit Nederlandse RA-opleidingen lijkt daarbij onontbeerlijk om een kwalitatief goede RA-opleiding op te zetten. Voor zover dergelijke initiatieven reeds concrete vorm hebben aangenomen, heeft CEA duidelijk de randvoorwaarden gesteld waaronder aanwijzing kan plaatsvinden. CEA volgt de ontwikkelingen nauwgezet en wacht op de uitwerking van concrete initiatieven. Volgens zowel UNA als Curises zijn alle betrokkenen (studenten en kantoren) geïnformeerd over het afbouwtraject UNA-Curises en over het feit dat een nieuwe, erkende accountantsopleiding op zich laat wachten. In 2012 zal CEA de ontwikkeling ter plaatse weer beoordelen en bespreken.

Medio 2011 heeft CEA ook de nieuwe gezamenlijke opleiding professional master Accounting & Auditing van vier hogescholen aangewezen voor een periode van twee jaar. Dit betreft een gezamenlijke voortzetting van de vier afzonderlijke professional masteropleidingen die in 2009 door CEA waren aangewezen. Vanwege beperkte belangstelling hebben de betreffende hogescholen besloten om deze opleiding vooralsnog gezamenlijk vorm te geven.

De postbachelor AA-opleidingen van alle Nederlandse hbo-instellingen zijn ultimo 2008 aangewezen voor de duur van vier jaar. De aanwijzing verloopt derhalve ultimo 2012. Dit betekent dat deze opleidingen in 2012 opnieuw een aanvraag voor een aanwijzing zouden moeten indienen. Omdat de meeste postbachelor AA-opleidingen bij de start van het aanwijzingstraject in 2012 de nieuwe eindtermen nog niet (helemaal) hebben geïmplementeerd en CEA een aanwijzing op basis van de oude eindtermen (i.c. Examenprogramma AA) niet zinvol acht heeft de commissie, in overleg met de betrokken opleidingen, besloten het aanwijzingstraject uit te stellen met één of twee jaar.

Door bekostigingsmaatregelen van de overheid overweegt een groot aantal hbo-opleidingen die zijn aangesloten bij ACS om het doorstroomtraject van hbo Bedrijfseconomie naar Accountancy anders vorm te geven. Daardoor vallen die opleidingstrajecten voortaan buiten het regime van de wettelijke accreditatie en moeten deze ook door CEA worden aangewezen. Dit is een aanzienlijke verzwaring van de taak van CEA, waarmee in de begroting 2012 overigens nog geen rekening is gehouden. De aanwijzing van het doorstroomtraject Bedrijfseconomie naar Accountancy zal voortaan onderdeel uitmaken van de aanwijzing van de postbachelor AA-opleiding. Omdat de aanwijzing van de postbachelor AA-opleidingen die zijn aangesloten bij ACS wordt uitgesteld naar 2013-2014 zullen die doorstroomtrajecten in 2012 waarschijnlijk toch afzonderlijk beoordeeld moeten worden.

Een overzicht van alle aangewezen opleidingen is opgenomen in bijlage 3 van het jaarverslag. Een actueel overzicht van alle aangewezen opleidingen is ook te vinden op www.ceaweb.nl.

2.3.3 Toetsen van de theoretische opleidingen aan de eindtermen

In lijn met het nieuwe toezichtskader heeft CEA in 2011 bij alle postbachelor AA-opleidingen, waarvan de aanwijzing op 31 december 2012 verloopt, een Quick Scan uitgevoerd. De Quick Scan zag voornamelijk op de veranderingen die bij de opleidingen hadden plaatsgevonden na de aanwijzing in 2008. Bij een aantal opleidingen heeft de reactie tot aanvullende vragen geleid met name hoe eindtermen ter zake de professioneel kritische houding en de clarity standaarden in het onderwijs waren geïmplementeerd. Bij geen van de opleidingen heeft de Quick Scan tot maatregelen van CEA geleid.

In 2010 heeft CEA de nieuwe post-hbo AA-opleiding van MarkusVerbeekPraehop, die in samenwerking met Stichting Curaçao Institute for Social and Economic Studies (Curises) op Curaçao wordt aangeboden, aangewezen. Zoals gebruikelijk heeft CEA vervolgens na één jaar een beleidsgesprek gevoerd. De nieuwe opleiding blijkt nadrukkelijk in een behoefte te voorzien. Dat geldt ook voor de nieuwe bachelor opleiding Accountancy op Curaçao die voorafgaat aan de AA-opleiding. CEA heeft vast kunnen stellen dat, ondanks de afstand, MarkusVerbeekPraehop op een goede manier de kwaliteit van de opleiding bewaakt. Omdat de betreffende AA-opleiding als nieuwe opleiding in 2010 voor twee jaar is aangewezen, doorloopt de opleiding in 2012 opnieuw een aanwijzingsprocedure. Daartoe zal CEA ook gesprekken met management, docenten en studenten op locatie voeren.

2.4 Toetsen van de praktijkopleidingen aan de eindtermen

CEA toetst in beginsel jaarlijks of de praktijkopleidingen van NOvAA en NIVRA voldoen aan de eindtermen. Bij haar toezicht maakt de commissie gebruik van de bevindingen/uitkomsten van de kwaliteitsbeheersingsstelsels zoals die door de Raad voor de Praktijkopleiding (NOvAA) en het stagebestuur (NIVRA) voor de betreffende praktijkopleidingen zijn ingericht. Omdat de uitkomsten van de interne kwaliteitsbeheersing ultimo 2011 nog niet volledig beschikbaar waren, is in overleg met de Raad voor de Praktijkopleiding en het Stagebestuur besloten de afronding van het toezicht 2011 door te schuiven naar 2012.

Tevens is afgesproken om de aanpak van het toezicht door CEA volgend jaar specifiek te evalueren. CEA streeft ernaar om met de Raad voor de Praktijkopleiding en het Stagebestuur raamafspraken te maken over de wijze waarop het toezicht door CEA plaatsvindt.

Uit de bevindingen van vorig jaar volgt dat specifieke aandacht gewenst is voor het functioneren van praktijkopleiders en stagemeesters. Deze functionarissen hebben een spilfunctie waar het de beoordeling van de eindtermen betreft. Dat was ook aanleiding voor de commissie om dit jaar zelf gesprekken te voeren met praktijkopleiders, externe beoordelaars en stagemeesters. Tevens heeft de commissie gesproken met trainees en stagiaires om zo van de direct betrokkenen informatie te krijgen over het functioneren van de praktijkopleidingen. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de Raad voor de Praktijkopleiding en het Stagebestuur, praktijkexamens (RA) en slotgesprekken (AA) bijgewoond en is relevante informatie ingewonnen en beoordeeld.

Ook de stagebureaus van de accountantskantoren nemen een belangrijke positie in, omdat zij er primair op moeten toezien dat trainees en stagiaires voldoen aan de eindtermen. Zij zijn daartoe gemandateerd door respectievelijk de Raad voor de Praktijkopleiding en het Stagebestuur. Door middel van periodieke visitatie van stagebureaus beoordelen de Raad voor de Praktijkopleiding en het Stagebestuur of zij

hun taak adequaat vervullen. CEA heeft een aantal visitaties van stagebureaus bijgewoond en zal nog kennis nemen van de uitkomsten van alle uitgevoerde visitaties.

CEA constateert met genoegen dat de Raad voor de Praktijkopleiding en het Stagebestuur stappen zetten om te komen tot verdere harmonisatie van de beide praktijkopleidingen.

2.5 Afgeven verklaringen van vakbekwaamheid

CEA heeft in het verslagjaar één verklaring van vakbekwaamheid verstrekt aan een accountant met een Franse accountantskwalificatie. Daarnaast heeft CEA drie aanvragen voor een voorlopig oordeel ontvangen. Op twee aanvragen heeft de commissie positief beslist. Eén aanvraag is nog in behandeling, omdat de betreffende persoon nog niet alle noodzakelijke informatie heeft verstrekt. Het secretariaat heeft ook dit jaar weer verschillende informatieverzoeken van geïnteresseerde buitenlandse accountants behandeld.

2.6 Wetsvoorstel Wet op het accountantsberoep

Op 5 oktober 2011 heeft de minister van Financiën het wetsvoorstel Wet op het accountantsberoep (Wab) voor behandeling aan de Tweede Kamer aangeboden. Deze nieuwe wet regelt onder meer de vakbekwaamheidseisen waaraan accountants, AA en RA, moeten voldoen. CEA is van mening dat de voorgestelde vakbekwaamheidseisen onvoldoende zijn toegespitst op de accountantsdiensten waaraan de markt behoefte heeft. Omdat er vanuit wordt gegaan dat AA's en RA's, behoudens een beperkt onderscheid waar het OOB-cliënten betreft, dezelfde werkzaamheden verrichten moeten zij ook aan dezelfde vakbekwaamheidseisen voldoen. Het wetsvoorstel en de daarbij ingediende amendementen laten deze weeffout in de accountantswetgeving voortbestaan. Het wetsvoorstel is in februari 2012 door de tweede kamer aangenomen inclusief een aantal daartoe ingediende amendementen.

Vanwege de toenemende discrepantie tussen de inhoud van de accountantsopleidingen, die opleiden voor de bevoegdheid om wettelijke controles uit te kunnen voeren, en de functie-uitoefening, pleit CEA juist voor meer differentiatie in de accountantsopleidingen. Nu wordt een grote groep accountancystudenten die een rol als adviseur voor het MKB ambiëren, onnodig belast met vakbekwaamheidseisen die specifiek zien op de wettelijke controlebevoegdheid. Als gevolg van veranderingen in de markt van accountantskantoren wordt het ook steeds moeilijker voor die studenten om te kunnen voldoen aan de eisen van vooral de praktijkopleiding. CEA signaleert ook een ongewenste neerwaartse druk op inhoud en niveau van de opleidingen, die het gevolg is van de mismatch tussen opleiding en beroepsuitoefening. Juist door te differentiëren in de accountantsopleidingen kan de opleiding tot accountant die specifiek voor het MKB optreedt verder versterkt worden. Deze kwaliteitsverbetering komt het functioneren van dergelijke accountants bij MKB-ondernemingen ten goede.

Het huidige wetsvoorstel stelt dat door het voorgestelde bevoegdheidsonderscheid tussen AA en RA ten aanzien van de OOB-controles er meer ruimte ontstaat om de opleiding van AA's toe te spitsen op het MKB. Dat is echter een misvatting, want in het wetsvoorstel is de AA bevoegd om, met uitzondering van OOB-controles, alle soorten wettelijke controles uit te voeren. Dat betekent dat in de opleiding nog steeds ruim aandacht besteed moet worden aan de eindtermen die daarover gaan.

De beoogde ruimte voor meer aandacht voor het MKB kan, binnen de structuur van het wetsvoorstel, wel gevonden worden. Daartoe kan ofwel de OOB-definitie verruimd worden met grote ondernemingen en organisaties die een publieke functie vervullen, of de controlebevoegdheid van AA's beperkt worden tot middelgrote rechtspersonen. Hierdoor zou de opleiding beter afgestemd kunnen worden op de controlebevoegdheid van de AA die zich dan dus beperkt tot de middelgrote ondernemingen. Een verdere

scheiding tussen accountants die wel en accountants die geen controlebevoegdheid kennen, zou nog meer effect sorteren, maar daarvoor ziet CEA nu helaas geen enkel draagvlak.

Het voorstel van CEA om meer te differentiëren in de accountantsopleidingen is (nog) niet overgenomen in de nieuwe Wet op het accountantsberoep. Wel hebben verschillende Tweede Kamerfracties aan CEA verzocht om hierover een specifiek advies aan de minister van Financiën uit te brengen. De minister heeft aan de Tweede Kamer toegezegd op basis van dat advies met een voorstel te komen voor eventuele differentiatie in de accountantsopleidingen. CEA heeft de commissie die de herziening van de eindtermen voorbereidt, gevraagd om voor de zomer van 2012 te adviseren over mogelijke differentiatie in de opleidingen van AA en RA.

3. Vooruitblik 2012

In 2012 start het aanwijzingstraject voor de AA-opleidingen. In 2012 zullen de opleidingen van MarkusVerbeekPraehop, LOI en NCOI en de NOvAA-beroepsopleiding het aanwijzingstraject doorlopen. In 2013 en 2014 volgen de overige AA-opleidingen, waarbij in 2012 wel een Quick Scan zal worden uitgevoerd. Volgend jaar zal een delegatie van CEA een bezoek brengen aan de Nederlandse accountantsopleidingen op Curaçao en in Suriname. De AA-opleiding op Curaçao (MarkusVerbeekPraehop) en in Suriname (NOvAA beroepsopleiding) moeten opnieuw aangewezen worden door CEA. Voorts beoordeelt CEA de stand van zaken rondom de RA-opleiding(en) op Curaçao.

In 2012 zal CEA het toezicht op de eindtermen van de praktijkopleidingen uit 2011 afronden. Daarnaast wordt de aanpak van het toezicht geëvalueerd. Dit zal in overleg met de Raad voor de Praktijkopleiding en het Stagebestuur plaatsvinden.

Andere beleidsonderwerpen voor 2012 zijn: bepalen en invulling geven aan de gevolgen van de nieuwe accountantswet wat betreft de regeling van het onderwijs en de voorbereiding van de herziening van de theoretische eindtermen.

Amsterdam, 28 maart 2012

L.E.H. Vredevoogd
Voorzitter

H. Moesbergen AA
Plv. voorzitter

A. de Bos RA
Lid

M. Cranendonk RA
Lid

A.M. Janssen AA
Lid

M. Koestering AA
Lid

R.G.A. Vergoossen RA
Lid

4. Jaarrekening 2011

Balans

	2011 €	2010 €		2011 €	2010 €
Activa			Passiva		
Vorderingen	2.286	3.274	1 Kortlopende schulden	254.185	187.531
Bank	251.899	184.257	2		
	254.185	187.531		254.185	187.531

Staat van baten en lasten

	1-1-2011 t/m 31-12-2011 €	Begroting 2011 €	1-1-2010 t/m 31-12-2010 €	
Baten				
Bijdragen beroepsorganisaties	598.217	771.000	589.233	4
Overige opbrengsten	3.361	-	2.911	5
Financiële baten	3.485	1.500	3.274	6
Totaal baten	605.063	772.500	595.418	
Lasten				
Bureaunkosten	454.278	535.000	448.528	7
Commissiekosten	101.888	135.000	93.800	8
Overige lasten	48.897	102.500	53.090	9
Totaal lasten	605.063	772.500	595.418	
Saldo van baten en lasten	0	0	0	

TOELICHTING

Algemeen

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (hierna commissie) is een bij wet ingesteld zelfstandig bestuursorgaan. De commissie is ingesteld per 1 oktober 2006. De taken van de commissie zijn geregeld in de Wet op de Accountants-

Administratieconsulenten en de Wet op de Registeraccountants en omvatten:

- het vaststellen van de eindtermen van de accountantsopleidingen in Nederland;
- het aanwijzen van de opleidingen die het theoretisch deel van de accountantsopleiding geheel of gedeeltelijk verzorgen, voor zover deze opleidingen niet zijn geaccrediteerd overeenkomstig de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- het toetsen van de praktijkstage aan de mate waarin wordt voldaan aan de eindtermen;
- het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid.

Het boekjaar 2011 loopt van 1 januari 2011 tot en met 31 december 2011. Als vergelijkende cijfers zijn de gegevens van het boekjaar 2010 opgenomen.

De begroting 2011 is, overeenkomstig artikel 73, vierde lid van de Wet op de registeraccountants, op 22 april 2010 goedgekeurd door de Minister van Financiën. In de toelichting per post van de staat van baten en lasten worden de cijfers over 2011 zowel geanalyseerd ten opzichte van de begrote bedragen als de werkelijke bedragen van 2010.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

De in de jaarrekening verantwoorde bureaukosten betreffen de door het NIVRA doorbelaste kosten voor:

- de medewerkers van het secretariaat (bruto salarissen, sociale lasten en pensioenlasten) verhoogd met een opslag voor HRM;
- huur, werkplekkosten en salarisadministratie per medewerker;
- andere diensten zoals catering, porti, telefoon en parkeerkosten.

Balans op 31 december

	31-12-2011 €	31-12-2010 €
ACTIVA		
<u>(1) Vorderingen</u>		
Nog te ontvangen rentebaten over boekjaar	2.286	3.274
Betreft de rentebaten over (een deel van) het boekjaar van de zakelijke spaarrekening die de commissie bij de ING aanhoudt.		
<u>(2) Bank</u>		
Betaalrekening	3.820	82.652
Spaarrekening	248.079	101.605
Totaal banksaldi per 31 december	251.899	184.257

De commissie beschikt regelmatig over overtollige liquide middelen, zijnde het verschil tussen de ontvangen voorschotten van de beroepsorganisaties in de bijdrage van de lasten van de commissie en de betaalde lasten. De overtollige liquide middelen worden tijdelijk op een zakelijke spaarrekening gezet. De hoogte van het saldo per 31 december 2011 wordt met name verklaard doordat enerzijds de ontvangen voorschotten de werkelijke lasten overstijgen en anderzijds door een vooruit ontvangen bijdrage van NOvAA over het eerste kwartaal 2012.

	31-12-2011 €	31-12-2010 €
PASSIVA		
<u>(3) Kortlopende schulden</u>		
Verschuldigd aan beroepsorganisaties	168.080	98.735
Nog te betalen honoraria	854	10.983
Vooruit ontvangen bijdrage beroepsorganisatie	72.751	71.456
Nog te ontvangen facturen	12.500	6.357
Totaal per 31 december	254.185	187.531
Verschuldigd aan beroepsorganisaties		
Het verloop van de post was als volgt:		
Saldo verschuldigd aan de NOvAA op 1 januari	40.984	1.700
Betaling	(40.984)	(1.700)
Bijdrage in de lasten van het boekjaar	(221.341)	(218.016)
Ontvangen voorschotbijdragen	258.769	259.000
Saldo op 31 december	37.428	40.984

	31-12-2011 €	31-12-2010 €
Saldo verschuldigd aan het NIVRA op 1 januari	57.751	143.237
Betaling	(57.751)	(143.237)
Voorschotten en verrekeningen	440.606	441.000
Bijdrage in de lasten van het boekjaar	(376.876)	(371.217)
Eindafrekening bureaunkosten 2011 resp. 2010	(5.107)	(12.657)
Nog te betalen bureaunkosten	<u>72.029</u>	<u>625</u>
Saldo op 31 december	<u>130.652</u>	<u>57.751</u>
Totaal verschuldigd aan NOvAA en NIVRA	<u>168.080</u>	<u>98.735</u>

De CEA brengt elk kwartaal, bij wijze van voorschot, de begrote lasten van de CEA in rekening aan de beide beroepsorganisaties. De afrekening vindt plaats op basis van de werkelijke lasten volgens de vastgestelde jaarrekening. Per 31 december 2011 is € 101.158 te veel in rekening gebracht aan de beroepsorganisaties (€ 63.730 aan het NIVRA en € 37.428 aan de NOvAA).

Staat van baten en lasten

BATEN

(4) Bijdragen beroepsorganisaties

Wettelijk is bepaald dat de lasten van de commissie worden gedragen door het Koninklijk NIVRA en de NOvAA. Daarvoor is tussen de CEA en de beide beroepsorganisaties een verdeelsleutel overeengekomen, zoals onderstaand weergegeven.

	NIVRA 63% €	NOvAA 37% €

De bijdrage in de lasten is als volgt berekend:

Totaal door te berekenen lasten commissie € 598.217	376.876	221.341

(5) Overige opbrengsten

	1-1-2011 t/m 31-12-2011 €	Begroting 2011 €	1-1-2010 t/m 31-12-2010 €
Overige opbrengsten	3.361	-	2.911

Dit betreft in 2011 een bijdrage van derden in de juridische kosten voor een onderzoek naar de mogelijkheden van een fusie tussen CEA en CDFD. Over 2010 betrof het bijdragen van derden aan het bezoek van CEA aan Curaçao. Beide baten waren niet begroot.

(6) Financiële baten

	1-1-2011 t/m 31-12-2011 €	Begroting 2011 €	1-1-2010 t/m 31-12-2010 €
Rentebaten	3.485	1.500	3.274

Dit betreft de rentebaten van de zakelijke spaarrekening zoals die bij de ING Bank N.V. wordt aangehouden. De rentebaten zijn hoger dan vorig jaar omdat er gedurende het boekjaar gemiddeld een hoger saldo op de zakelijke spaarrekening heeft gestaan.

LASTEN

(7) Bureaukosten

	1-1-2011 t/m 31-12-2011 €	Begroting 2011 €	1-1-2010 t/m 31-12-2010 €
Doorberekende bureaukosten	454.278	535.000	448.528

Betreft de met het NIVRA verrekenende personeelskosten van de secretaris (0,9 fte), twee beleidsmedewerkers (1,5 fte) en een stafmedewerker (0,8 fte). Tevens zijn hierin begrepen de kosten van huur, werkplekken, opleidingen, p&o en overige diensten, die berekend worden per werkplek respectievelijk dan wel op basis van werkelijke kosten. De kosten worden bij wijze van voorschot doorberekend en achteraf vindt een nacalculatie plaats op basis van de werkelijke kosten.

De kosten blijven achter bij de begroting omdat de formatie gedurende het boekjaar niet volledig ingevuld was.

(8) Commissiekosten

	1-1-2011 t/m 31-12-2011 €	Begroting 2011 €	1-1-2010 t/m 31-12-2010 €
Vergoeding commissieleden	93.067	125.000	81.826
Reis- en verblijfkosten	8.821	10.000	11.974
Totaal	101.888	135.000	93.800

Betreft honoraria en reis- en onkostenvergoedingen van de commissieleden voor de vergaderingen en andere bijeenkomsten van de CEA.

De commissiekosten zijn lager dan begroot omdat vanwege de gewijzigde aanpak van het toezicht op de theoretische opleidingen minder activiteiten zijn uitgevoerd dan in de begroting nog voorzien. De kosten zijn hoger dan in 2010 omdat de commissie in 2011 de aanwijzing van alle Nederlandse RA-opleidingen heeft verzorgd.

De daling van de reiskosten ten opzichte van vorig boekjaar komt omdat een delegatie van CEA in 2010 nog een bezoek aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen en Curises op Curaçao heeft gebracht. In 2011 was alleen sprake van binnenlandse reis- en verblijfkosten.

(9) Overige lasten

	1-1-2011 t/m 31-12-2011 €	Begroting 2011 €	1-1-2010 t/m 31-12-2010 €
Advieskosten	16.398	50.000	38.135
Inhuur derden	8.269	-	-
Vergoeding subcommissies	8.580	25.000	5.187
Vergaderkosten	1.226	7.500	1.553
Diverse kosten	<u>14.424</u>	<u>20.000</u>	<u>8.215</u>
Totaal	<u>48.897</u>	<u>102.500</u>	<u>53.090</u>

De overige lasten zijn lager dan begroot vanwege voorziene advieskosten die uiteindelijk niet zijn gerealiseerd en een lager uitgavenniveau van de diverse kosten. Voorzichtigheidshalve begroot de commissie jaarlijks een bedrag aan juridische advieskosten omdat het niet efficiënt is om deze expertise op bureauniveau te borgen.

De kosten zijn licht lager dan 2010, vooral omdat in 2010 advieskosten zijn gemaakt voor de evaluatie en herziening van het toezichtkader. Door vertrek van een medewerker is op interim basis externe capaciteit ingehuurd. Onder de diverse kosten is een bedrag van € 2.499 aan vertaalkosten van het rapport eindtermen opgenomen en een bedrag van € 2.975 voor de wervingsprocedure van een nieuwe medewerker. Dit zijn in beginsel geen terugkerende lasten.

OVERIGE GEGEVENS

Bijlage 1 Overzicht (neven)functies voorzitter en leden CEA

Drs. L.E.H. Vredevoogd, voorzitter

- Voorzitter Raad van Toezicht van de Nederlandse Hartstichting, Den Haag;
- Lid Raad van Advies van het Von Siebold huis in Leiden;
- Adviseur Vereniging Rijksmusea.

H. Moesbergen AA, plaatsvervangend voorzitter

- Zelfstandig gevestigd als adviseur door middel van B.V., Woerden;
- President-commissaris De Sluis-groep N.V., Woerden;
- Voorzitter VSB-fonds, Woerden;
- Penningmeester van de Stichting L(aat) E(sther) T(ennissen), Woerden (Olympisch kampioene rolstoeltennis);
- Penningmeester Stichting Vrienden van het Kasteel, Woerden;
- Commissaris woningcorporatie Stichting GroenWest, Woerden;
- Bestuurslid Stichting Foundation docdata payments;
- Voorzitter Raad van Commissarissen Alle@zorg B.V. te Woerden;
- Penningmeester Raad van Toezicht St. Agrarische Zorgonderneming Vlist te Vlist.

Prof.dr. A. de Bos RA, lid

- Partner bij Ernst & Young Accountants LLP;
- Voorzitter van het Directoraat vaktechniek bij Ernst & Young;
- Hoogleraar Bedrijfseconomie aan de Erasmus;
- Lid van de redactie 'Goed Bestuur', Inform (vaktechnisch bulletin Ernst & Young) en het Nationaal Commissarissen Onderzoek;
- Lid assurance commissie van de NBA;
- Lid Netherlands Forum for Audit Quality;
- Lid werkgroep corporate governance van de Raad voor de Jaarverslaggeving;
- Kerkrentmeester, Protestantse Kerk, Wassenaar;
- Bestuurslid Stichting Compliance, Toezicht- en regelgeving.

Mw. M. Cranendonk RA, lid

- Manager Bureau Vaktechniek Baker Tilly Berk N.V., Utrecht;
- Medewerker stagebureau Baker Tilly Berk N.V., Utrecht;
- Regiositemaster Stichting 'Doe Een Wens';
- 50% aandeelhouder en algemeen directeur van LNW Beheer B.V., Almere.

Mw. A.M. Janssen AA, lid

- Manager Compilation bij Ernst & Young Accountants LLP;
- Extern beoordelaar praktijkopleiding AA NOvAA;
- Examinator praktijkopleiding AA NOvAA.

M. Koestering AA, lid

- Associate partner door middel van B.V. van de maatschap YKV accountants & adviseurs, Alphen a/d Rijn en Capelle aan den IJssel;
- Aandeelhouder van FMR advies B.V., Nieuw Vennep;
- Directeur/aandeelhouder Thokoya Vastgoed B.V., Alphen a/d Rijn;
- Lid commissie educatie SRA;
- Docent Hogeschool Rotterdam;
- Examinator praktijkopleiding AA NOvAA.

Prof.dr. R.G.A. Vergoossen RA, lid

- Partner-aandeelhouder BDO Accountants & Adviseurs en hoofd bureau Vaktechniek;
- Hoogleraar International Financial Accounting Maastricht University;
- Hoogleraar Externe Verslaggeving Nyenrode Business Universiteit;
- Voorzitter NBA Overlegplatform Vaktechniek;
- Lid NBA Subcommissie Assurance;
- Lid kernredactie Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie;
- Lid redactie AccountancyNieuws.

Bijlage 2 Samenstelling subcommissies per 31 december 2011

Adviescommissie Herziening Eindtermen

Prof.dr. R.J.M. Dassen RA, voorzitter (partner Deloitte)
Prof.dr. J.F.M.G. Bouwens (hoogleraar Tilburg University)
Mw. Dr. T. Bahlman (lid commissariaat voor de Media)
F.K.D. Tsang RA (voorzitter Raad van Bestuur Alfa Accountants)
J.P.M.J. Leerentveld RA RE (CEA, tevens secretaris)

Commissie Onderhoud eindtermen

Prof. J.C.A. Gortemaker RA, voorzitter
Drs. J. Cluitmans (ACS)
Prof.dr. T.L.C.M. Groot (wo)
F. van Luit AA (Vaac)
Mw. prof.dr. G.C.M. Majoor RA (wo)
J.F.M. van Oostrum (ACS)
J.P.M.J. Leerentveld RA RE (CEA, tevens secretaris)
T. Schmidt (CEA, secretariële ondersteuning)

Beoordelingscommissie i.h.k.v. aanvragen verklaring van vakbekwaamheid

Voor aanvragen uit hoofde van artikel 78 Wra:
Prof. J.C.A. Gortemaker RA (hoogleraar accountancy EUR)
J. Buchel (coördinator educatie NIVRA)

Voor aanvragen uit hoofde van artikel 57 Waa:
Drs. J.G.D. Heij AA (voorzitter raad voor de praktijkopleiding NOvAA)
Drs. T.R. Luinstra (beleidsmedewerker educatie NOvAA)

Adviescommissie bezwaarschriften

Prof. dr. J.C.K.W. Bartel (voorzitter)
Prof. W.P. Moleveld RA (RA-vertegenwoordiger)
Drs. A.A.V.M. Otten AA (AA-vertegenwoordiger)

Bijlage 3 Overzicht aangewezen opleidingen per 31-12-2011

CEA wijst overeenkomstig artikel 56 Waa en artikel 69 Wra opleidingen aan die het theoretisch deel van de accountantsopleiding geheel of gedeeltelijk verzorgen, met uitzondering van de eindtermen die betrekking hebben op de praktijkstage, voor zover deze opleidingen niet zijn geaccrediteerd overeenkomstig artikel 5a.9 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Aanwijzingen hbo-accountantsopleidingen per 31 december 2011

Bekostigde opleidingen		Initieel (bachelor accountancy)	Postinitieel (postbachelor AA)	Professional master Accounting & Auditing
Hogeschool		NVAO accreditatie tot	CEA aanwijzing	CEA aanwijzing
1	Hogeschool Arnhem/Nijmegen	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	
2	Avans Hogeschool Breda	01-01-15		
3	Avans+ Breda		01-01-09 t/m 31-12-12	29-06-11 t/m 28-06-13 ¹
4	Avans Hogeschool Den Bosch	01-01-15		
5	Fontys Hogeschool Eindhoven	01-01-14	01-01-09 t/m 31-12-12	29-06-11 t/m 28-06-13 ¹
6	Haagse Hogeschool	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	
7	Hanze Hogeschool Groningen	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	
8	Hogeschool van Amsterdam (HES/HvA)	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	
9	Hogeschool INHOLLAND Alkmaar	31-12-14		
10	Hogeschool INHOLLAND Diemen	31-12-14	01-01-09 t/m 31-12-12	
11	Hogeschool INHOLLAND Rotterdam	31-12-14		
12	Hogeschool INHOLLAND Rotterdam/Paramaribo	17-03-14		
13	Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	
14	Hogeschool Rotterdam	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	29-06-11 t/m 28-06-13 ¹
15	Saxion Hogeschool Deventer/Enschede	01-01-15/01-01-14	01-01-09 t/m 31-12-12	
16	Hogeschool Utrecht	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	29-06-11 t/m 28-06-13 ¹
17	Christelijke Hogeschool Windesheim	22-03-13	01-01-09 t/m 31-12-12	
18	Hogeschool Zuyd Sittard	01-01-15	01-01-09 t/m 31-12-12	
Niet bekostigde opleidingen		Initieel (bachelor accountancy)	Postinitieel (postbachelor AA resp. fase 1 en 2)	Professional master Accounting & Auditing
Hogeschool		NVAO accreditatie tot	CEA aanwijzing	
19	Bedrijfshogeschool Fontys Eindhoven ²	n.v.t. ³	01-01-09 t/m 23-03-11	
20	Hogeschool LOI	01-01-12	01-01-09 t/m 31-12-12	
21	Markus Verbeek Praehop Nederland	10-09-13	01-01-09 t/m 31-12-12	
22	Markus Verbeek Praehop Curaçao	10-09-13	01-09-10 t/m 31-08-12	
23	NOvAA beroepsopleiding	n.v.t. ³	01-01-09 t/m 31-12-12	
24	NCOI	04-08-16	01-01-11 t/m 31-12-12	

¹ De opleiding wordt gezamenlijk door de betrokken instellingen aangeboden

² Fontys Bedrijfshogeschool heeft de opleiding beëindigd en de aanwijzing is derhalve op 23 maart 2011 door CEA ingetrokken.

³ De vooropleiding is buiten beschouwing gelaten omdat vanuit meerdere bacheloropleidingen (bijv. bedrijfseconomie of SPD) in de vervolgopleiding kan worden ingestroomd.

Aanwijzingen universitaire accountantsopleidingen per 31 december 2011

Universiteit		Initieel (master) ¹	Postinitieel (postmaster)
		NVAO accreditatie tot	CEA aanwijzing
1	Universiteit van Amsterdam	11-04-2017	Post-Master Accountancy van 1-1-2012 t/m 31-12-2014
2	Erasmus Universiteit Rotterdam	28-07-2015	Postinitiële Accountantsopleiding van 1-1-2012 t/m 31-12-2017
3	Rijksuniversiteit Groningen	13-02-2017	Postmaster Accountancy Opleiding van 1-1-2012 t/m 31-12-2017
4	Maastricht University	31-12-2013	Opleiding tot Registeraccountant van 1-1-2012 t/m 31-12-2017
5	Nyenrode School of Accountancy & Controlling	01-01-2014	Postmaster RA-opleiding van 1-1-2012 t/m 31-12-2017
6	Tilburg University	13-02-2017	Opleiding tot Registeraccountant van 1-1-2012 t/m 31-12-2017
7	Vrije Universiteit	28-04-2017	Postgraduate Accountantsopleiding van 1-1-2012 t/m 31-12-2017
Universiteit		Initieel (bachelor en master)	Postinitieel (postmaster)
		CEA aanwijzing	CEA aanwijzing
8	Universiteit van de Nederlandse Antillen ²	Master of Science in Accounting, afstudeerrichting Accounting & Assurance van 24-2-2009 t/m 23-2-2013, uitsluitend voor de overgangssituatie (zie voetnoot).	Master of Science in Accounting, afstudeerrichting Registeraccountant van 24-2-2009 t/m 23-2-2013, uitsluitend voor de overgangssituatie (zie voetnoot).

¹ De bacheloropleiding is buiten beschouwing gelaten omdat vaak vanuit meerdere bacheloropleidingen in de masteropleiding kan worden ingestroomd.

² Het aanwijzingsbesluit van de CEA ziet uitsluitend op de accountantsopleiding in de overgangssituatie die is ontstaan door het verbreken van de samenwerkingsovereenkomst tussen UNA en Curises per 1 november 2008. De overgangssituatie betreft alleen studenten die voorafgaande aan de cut-off datum van 1 november 2008 bij Curises waren ingeschreven voor de accountantsopleiding. Curises verzorgde tot 1 november 2008 – in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de UNA de Master of Science Accounting met afstudeerrichting Accounting & Assurance (masterfase) en afstudeerrichting Registeraccountant (postmasterfase).